

78

Darío Mollá

**EL «MÉS» IGNASIÀ:
TÒPICS, SOSPITES,
DEFORMACIONS I VERITAT**

EL «MÉS» IGNASIÀ: TÒPICS, SOSPITES, DEFORMACIONS I VERITAT

Darío Mollá

1. EL «MÉS»: TÒPICS I POSSIBILITATS	3
2. EL «MÉS» I EL «TOT» EN DOS TEXTOS CLAU DELS EXERCICIS?	5
3. SENTIT ACTUAL DEL «MÉS» EN L'ESPIRITUALITAT IGNASIANA	11
4. REPRENENT LES DIFICULTATS I SOSPITES	18
5. UN EXEMPLE CONCRET DE COM INTERPRETAR EL «MÉS»: CARACTERÍSTIQUES DE L'EDUCACIÓ DE LA COMPANYIA DE JESÚS (1986)	23

Darío Mollá, sj. especialista en espiritualitat ignasiana. Membre de l'equip de Cristianisme i Justícia, ha publicat en aquesta col·lecció: *Cristians a la intempèrie. Trobar Déu a la vida*, n. 47 (2006); *Acompanyar la temptació*, n. 50 (2007); *Horitzonts de vida (Viure a la ignasiana)*, n. 54 (2009) i *L'espiritualitat ignasiana com a ajuda davant la dificultat*, n. 67 (2012).

Aquest quadern compta amb la col·laboració de la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de Governació i Relacions Institucionals

Generalitat de Catalunya
**Departament de Governació
i Relacions Institucionals**

Edita Cristianisme i Justícia - Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. - Depòsit Legal: B 28331-2015
ISBN: 978-84-9730-367-5 - ISSN: 2014-6531 - ISSN (virtual): 2014-6558
Traducció: Santi Torres - Revisió i correcció del text: Ma del Mar Martínez Jaume
Maquetació: Pilar Rubio Tugas - Novembre 2015

Protecció de dades: La Fundació Lluís Espinal li comunica que les seves dades estan registrades a un fitxer de nom BDGACIJ, titularitat de la Fundació Lluís Espinal. Només es fan servir per a la gestió del servei que li oferim i per mantenir-lo informat de les nostres activitats. Pot exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-se per escrit a c/ Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona.

1. EL «MÉS»: TÒPICS I POSSIBILITATS

Quan la meva mare va comunicar a les seves amigues i veïnes que jo entrava a la Companyia de Jesús, els comentaris que més van sovintejar van ser: «Aquests són els que *més* en saben, els *més* llestos...»

Els «més» pel que fa a coneixements, els «més» pel que fa a poder econòmic... També era i és un pensament força generalitzat, abans i ara, que els jesuïtes som els «més» influents, i també els «més» maquiavèlics. Això per al bo i per al dolent, els «més». Fins i tot quan, en èpoques relativament recents, vam perdre influència, era freqüent sentir a dir: «Ja no són el que eren.» Sembla que el fet de ser «els més» està unit de manera inevitable a la identitat de jesuïtes i que, quan es perd aquest «més», es perd la identitat.

Evidentment, aquesta percepció popular, aquests tòpics, tenen la seva base. El lema o programa de la Companyia és «la major glòria de Déu»: no solament la glòria de Déu, sinó *la major*. En els Exercicis de sant Ignasi, fonament de l'espiritualitat ignasiana, el

«més» i el «tot» es repeteixen infinitat de vegades.

Ja en «Principi i fonament», Ignasi acaba dient: «solament desitjant i elegint el que més ens condueix al fi per al qual som creats» [EE 23]. Si traguéssim d'aquesta oració els adverbis *solament* i *més* de manera que en quedés «desitjant i elegint el que ens condueix al fi per al qual som creats», la frase seguiria tenint ple sentit i no passaria absolutament res; però Ignasi afirma que «solament» s'ha de desitjar i elegir «el que més».

Si dels Exercicis passem a les Constitucions de la Companyia de Jesús, que són la concreció jurídica i societària dels Exercicis, ens tornem a trobar amb el mateix. Posem-ne només un exemple: en el núm. 622 de les Constitucions s'indiquen els criteris

per a seleccionar o prioritzar uns treballs o uns altres; aquests criteris parlen de «la part de la vinya que té més necessitat», «on és versemblant que es doni més fruit», «on hi ha un deute més gran», «on el bé sigui més universal», «on acostumin a concórrer més persones que ajudaran d'altres»...

D'aquesta lògica del «més», n'han derivat actuacions personals i col·lectives admirables, heroiques; entregues fins a la mort en els llocs de més necessitat i de més dificultat, en les fronteres del món i de l'Església. Però també n'han derivat actituds personals de supèrbia, orgull i prepotència que han caracteritzat moltes vegades els jesuïtes, i també actuacions i institucions molt atentes al poder i al prestigi mundà que han oblidat les necessitats dels més petits i els més pobres. En poques paraules, el «més» ha generat actituds d'una profunda radicalitat evangèlica, però també pautes i comportaments molt mundans, que tenien més d'afir-

mació personal o institucional que d'autèntic servei.

Això ens porta a pensar que, freqüentment, la línia que separa un «més» viscut com a radicalitat evangèlica d'un «més» entès com una recerca tendent a l'autocentrament i l'autoafirmació personal i institucional és una línia molt fina. Cal que hi hagi, doncs, alguna cosa que si és present faci derivar el «més» ignasià cap a un camí de radicalitat evangèlica en comptes de viaranys no admissibles evangèlicament: el de la supèrbia, el de la riquesa o el poder, el de l'oblit dels petits i els pobres. Quan, com i per què el «més» ignasià deixa de ser el «més» de la radicalitat evangèlica i ignasiana i es perverteix en el «més» d'un projecte voluntarista, autocentrat, orgullós i mundà? En aquest quadern, vull apuntar unes respostes a aquestes preguntes, apropar-me i apropar el lector a l'autèntica veritat del «més» ignasià, més enllà de tòpics i deformacions.

2. EL «MÉS» I EL «TOT» EN DOS TEXTOS CLAU DELS EXERCICIS

Per començar la nostra reflexió, cal que anem a l'arrel de l'espiritualitat ignasiana, que siguem radicals en la nostra recerca. Partirem de dos textos clau del llibre dels Exercicis: els analitzarem, en veurem el context, els compararem i, com a fruit d'aquesta comparació, apuntarem unes primeres conclusions sobre el que és la proposta ignasiana que comporta el «més».

Potser aquesta primera part del nostre treball resultarà la més teòrica i abstracta, i fins i tot prescindible per a persones no gaire acostumades al llenguatge original ignasià. Però l'hem volgut incloure perquè ens sembla que aporta elements molt suggeridors per a la qüestió que hem plantejat. I també perquè percebi el context en el qual sant Ignasi fa algunes de les afirmacions que potser han estat pitjor interpretades. Encara que, d'entrada, pugui semblar un exercici de disquisició «jesuítica» o «de filar prim», esperem que no sigui aquesta la impressió que en quedi després de la lectura d'aquestes primeres pàgines.

Els dos textos que proposem analitzar i comparar són dos passatges clau dels Exercicis que tenen en comú, a més a més d'altres coses que després veurem, el fet de ser respostes de l'exercitant a la crida de Déu i al seu amor.

El primer és el núm. 98 dels Exercicis. Diu així:

Etern Senyor de totes les coses, «jo faig la meva oblació» amb *el vostre favor i la vostra ajuda*, davant la vostra infinita bondat, i davant la vostra Mare gloriosa, i tots els sants i santes de la cort celestial, que «jo vull i desitjo, i és la meva determinació deliberada»,

sempre que sigui en *major servei i lloança vostra*, «d'imitar-vos a passar tota mena d'injúries i vituperis, i tota pobresa així actual» com espiritual, sempre que la vostra santíssima majestat em vulgui *elegir i rebre en tal vida i estat*.

I això és el que diu el segon, el núm. 234:

«Preneu, Senyor, i rebeu tota la meua llibertat, la meua memòria, el meu enteniment i tota la meua voluntat, tot el que tinc i posseeixo»; *vós m'ho donàreu*, «a vós, Senyor, ho torno; tot és vostre, disposeu-ne segons la vostra entera voluntat»; *deu-me el vostre amor i la vostra gràcia, que això em basta*.

En els dos textos he posat entre cometes allò que ofereix o allò a què es compromet la persona, i en cursiva el «contrapès» d'aquesta afirmació. Observem que, en tots dos casos, cada afirmació «oblativa» té la seva contrapartida: hi ha alguna cosa que es dona i també alguna cosa que s'espera.

Així, en el núm. 98:

—[...] «jo» faig la meua oblació amb «el vostre» favor i «la vostra» ajuda [...]

—[...] «jo» vull i desitjo, i és la meua determinació deliberada [...] major servei i lloança «vostra» [...]

—«[Jo]» d'imitar-vos a passar tota mena d'injúries i vituperis [...] sempre que «la vostra» santíssima majestat em vulgui *elegir i rebre* [...]

I en el núm. 234:

—«Preneu», Senyor, i rebeu tota [...] *vós m'ho donàreu* [...]

—[...] tot és vostre, «disposeu-ne» [...] «deu-me» el vostre amor i la vostra gràcia [...]

Vegem ara el context dels dos passatges. El primer dels dos textos es troba gairebé al principi dels Exercicis, quan l'exercitant es disposa a respondre a la crida del Senyor i a contemplar, durant un llarg procés de meditació i de discerniment, el Senyor, que convoca, i per tant, a investigar i a demanar en quina vida o estat es vol servir de nosaltres sa divina majestat» [EE 135]; és, doncs, un text d'iniciació, de principi en el procés espiritual. El segon es troba en «Contemplació per assolir amor», la darrera contemplació dels Exercicis; és, doncs, un text final, un text de maduració en l'experiència espiritual.

Entre aquests dos passatges, que constitueixen dos actes i pregàries d'oferiment radical, hi ha hagut, doncs, una llarga història i un procés en els Exercicis: l'experiència de tres setmanes de contemplació de Jesús, i també d'una elecció sotmesa a confirmació. El primer text és l'inici d'una entrega, apassionat com tot inici; el segon és la maduració de l'entrega, més radical en el fons i més madur en l'expressió.

Mirarem ara alguns elements comuns als dos textos, i també d'altres de diferencials. En concret, assenyalarem tres aspectes que comparteixen i dues diferències significatives.

2.1. Elements comuns

En primer lloc, tots dos textos pertanyen d'una experiència afectiva d'agraïment a Déu per tot allò que Ell ens dona.

Així doncs, el primer és, sobretot, una expressió d'agraïment per la misericòrdia experimentada en la primera setmana d'Exercicis i pel fet de la crida, que és un signe clar i personal d'amor i bondat. L'«Etern Senyor de totes les coses» és la resposta dels qui «més es voldran oferir i assenyalar» [EE 97] al perdó i a la mostra d'afecte i d'estima de Jesús que comporta l'elecció. És a dir, és una resposta des del cor, afectiva, apassionada, que marca distàncies, que va més enllà d'una resposta que només atén al «seny i raó» [EE 96], perquè també l'exercitant ha percebut en Jesús un amor i una misericòrdia que van més enllà d'allò raonable i esperable.

El «Preneu, Senyor, i rebeu» és també una resposta de «qui ofereix amb molt d'afecte» [EE 234] pel «coneixement intern de tant bé rebut» [EE 233]. Notem la presència coincident en la introducció en els dos textos del verb *afectar-se*, amb el qual Ignasi descriu l'actitud interna dels qui formulen els dos oferiments. Aquest verb fa referència a un moviment i una resposta des del més profund d'una persona que s'ha vist afectada, tocada, commoguda per l'estimació de Déu. Si ignorem això, malentenem els textos ignasians.

Els dos passatges no són un exercici d'autoafirmació d'un subjecte superb, sinó textos de resposta agraïda d'una persona commoguda.

En segon lloc, ens presenten un subjecte fort, potent, perquè se sent molt agraciat i molt acompanyat per Déu. Així, en el primer text és un individu amb gran desig, amb voluntat ferma i decidida, valent i generós en els seus propòsits. En cap cas no ens tro-

bem amb un subjecte fràgil o indecís o temorós, sinó amb una persona molt conscient que la gràcia de Déu l'acompanya, i que aquesta gràcia i aquesta misericòrdia són més fortes que els seus límits i la seva debilitat. Humil sí, però no pas apocada. Perquè sap que no està sola en la vida.

Per la seva banda, el segon text ens presenta un subjecte molt conscient de les seves capacitats i possibilitats, de tot allò que ha rebut al llarg de la vida, i que segueix rebent cada dia, de Déu: des de l'aire que respira fins a la capacitat d'estimar; molt conscient que és un privilegiat per l'amor, i per això s'explica la generositat en l'entrega. La generositat que presenta Ignasi no és mai exhibició, sinó gratitud.

L'experiència dels Exercicis, i tota experiència de Déu, enforteixen el subjecte. Ignasi és optimista respecte a les possibilitats de la persona humana i exigent quant a la necessitat de treballar aquestes possibilitats per cooperar decididament en l'acció de Déu. Com més s'entrega un a Déu i als altres, més fort és. Com més aprofundeix un en l'experiència de Déu, més s'estima a si mateix, perquè l'amor de Déu integra tots els nostres límits, fins i tot aquells que a nosaltres mateixos ens resulten més difícils d'acceptar.

Per acabar, tots dos textos coincideixen a presentar-nos un subjecte en diàleg amb Déu. No ja tan sols pel fet mateix de la forma oracional que tenen, sinó perquè en el seu contingut l'acció de l'home i l'acció de Déu interactuen; l'oferiment humà i el do de Déu s'acompanyen mútuament.

En el primer text, l'exercitant acaba de fer la primera setmana d'Exercicis,

en què ha pres consciència dels seus pecats, dels desordres que hi ha en la seva vida i del pes que els criteris mundans tenen en ell. Sap, per tant, com en són, de limitades, les seves forces i quant fràgils poden arribar a ser els seus propòsits si només se sostenen en el seu esforç; per això demana «el favor i l'ajuda» de Déu. També és conscient de la seva indignitat, una indignitat que només l'elecció de Déu pot obrir a l'horitzó del seguiment. Totes dues consideracions allunyen aquesta primera pregària del que podria ser un voluntarisme a ultrança, que no tingués res a veure amb les possibilitats reals de la persona.

En el segon text, acabant ja el procés dels Exercicis, l'exercitant és conscient de fins a quin punt l'honestedat i la generositat de la seva entrega només són possibles si van en paral·lel amb l'experiència d'«amor i gràcia» de Déu. Potser hi ha un petit matís diferencial entre ambdues peticions: la força de l'expressió «amor i gràcia» és superior a la de l'expressió «favor i ajuda». Aquest matís reflecteix, al nostre parer, el major aprofundiment que l'exercitant ha fet de l'estima que Déu li té.

2.2. Diferències

Pel que fa a les qüestions diferencials, la primera rau en el verb que centra els dos textos. En el núm. 98, aquest verb central és *fer*: «jo faig». Prèviament a aquest fer hi ha el desitjar, el voler i el determinar; i el contingut d'aquest fer és imitar el Senyor, precisament en aquells aspectes més durs de la seva vida. El subjecte, des de l'agraïment i

en resposta a la crida de Jesús, desitja fer alguna cosa, fer coses grans. Vénen al cap de manera gairebé inevitable les paraules de l'*Autobiografia* de sant Ignasi en què expressa els seus desigs immediatament després de la conversió a Loiola: «Tenia un avorriment tan gran dels pecats passats i un desig tan viu de fer coses grans per amor de Déu [...]» [Auto. 14].

En el segon text, el núm. 234, el verb central és *prendre*: «Preneu, Senyor», «jo torno», (jo retorno tot allò que he reconegut com a do en la meua vida i en la meua persona, que és tot). Tot és do i, per això, tot s'entrega. De fer a entregar, de fer coses a donar-se un mateix i totes les seves coses: «oferir i donar a sa divina majestat, a saber, totes les meves coses i a mi mateix amb elles» [EE 234], desapropiació del que un fa i del que un és.

De «jo faig» a «jo entrego»: aquest és el procés...

La segona diferència important es troba en els substantius que acompanyen l'adjectiu *tot* (amb les seves variants de gènere i nombre) en ambdós textos. En el cas de l'oblació del núm. 98 dels Exercicis, els substantius es refereixen a coses exteriors que poden esdevenir al subjecte quan s'entesta seriosament en el seguiment de Jesús: els vituperis, les injúries, la pobresa (amb tot el seu «seguici», que diu Ignasi). En el cas del «Preneu, Senyor, i rebeu», els substantius es refereixen a la persona, les seves qualitats, les seves possibilitats personals, la seva existència mateixa.

En la lògica de l'entrega, lògica del segon text, el que és important no és la quantitat del que s'entrega, sinó l'ho-

nestedat i la claredat en el lliurament. La meua llibertat és la que tinc, amb totes les seves limitacions; la meua voluntat és la que tinc, amb totes les seves debilitats; el meu tenir és el que hi ha, amb totes les seves mancances. Se'm demana entregar el que sóc i tal com sóc: ni més ni menys. El que sóc; no el que m'agradaria ser, o el que hauria pogut ser si no hagués passat per això o allò, o el que alguna vegada he somniat ser. I és el «disposar» de Déu el que traurà el màxim fruit de les limitades possibilitats que li entrego. S'obre pas a la humilitat i a la confiança, a la magnanimitat en l'entrega i a la senzillesa en la valoració del que entrego.

De «més coses» a «més profundament»: aquest és el procés.

2.3. El *magis*: un procés de maduració espiritual

Acabarem les reflexions sobre aquests dos textos dels Exercicis de sant Ignasi que potser han pogut semblar (esperem que no!) un joc de paraules ocios, rabínic o per a erudits. Abans de finalitzar, però, volem justificar per què ens hem entretingut en la comparació d'aquests textos. Immediatament després passarem a parlar de l'enfocament adequat del «més» ignasià.

Hem volgut fer veure que sant Ignasi concep la maduració espiritual de la persona com un procés que té un punt de partida i un horitzó cap al qual es camina, i que ell veu els processos, també el dels Exercicis, no de manera lineal, sinó en espiral. En cada moment es recullen els elements vàlids del moment anterior, i hi ha un avançament que els supera, però sense partir de

zero. Allò que, d'una manera simplista, podem anomenar «voluntarisme» o «radicalitat» (tots dos conceptes entesos adequadament) no són tant termes excloents o alternatius, sinó fases en l'evolució d'un procés de maduració personal i espiritual, un inici i un horitzó d'arribada. Al principi hi ha més voluntarisme, i a mesura que es camina, hi ha menys voluntarisme i més radicalitat i profunditat. També en la concepció i en la vivència del «més» hi ha un procés en la persona, com el que hi va haver en el mateix Ignasi; del «més» entès a la manera cavalleresca, amb forts accents voluntaristes, al «més» madur i radical de la seva entrega final.

En aquest procés de maduració personal i espiritual, el desig és essencial. I què és el que s'esdevé amb el desig al llarg del procés? Que ha de ser permanentment alimentat i discernit. El desig ha de ser alimentat mitjançant l'experiència, cada vegada més interior i més certa, de l'estimació que Déu ens té i de l'agraïment per aquesta estima. I al mateix temps que alimentat, ha de ser constantment vigilat, discernit o purificat perquè, com diu Ignasi d'una manera senzilla i genial, «vagi dret a Déu» [EE 169] i en la meua vida quotidiana vagi «sempre a buscar el que vull» [EE 76]. Perquè sense aquest discerniment del desig, sense aquesta *discreta caritas*, hi ha el perill que desig i vida quotidiana vagin divergint o que el desig es perverteixi o es desenfocui en la recerca d'un mateix.

La relació personal amb el Senyor també va canviant i madurant al llarg del procés de creixement espiritual de la persona: si en els primers moments l'horitzó de tal relació és més l'horitzó

de la imitació («imitar-vos»), a mesura que es va avançant, aquest horitzó va esdevenint més el de la identificació, el de la comunió profunda amb les actituds i els sentiments de Jesús, com expressa de manera contundent la darrera de les peticions que proposa sant Ignasi en les contemplacions de la vida de Jesús: «demana gràcia per a alegrar-me i gaudir intensament de tanta glòria i goig de Crist nostre Senyor» [EE 221]. És, si ens hi fixem, el mateix procés interior que reflecteixen els esdeveniments externs de la vida de sant Ignasi, que d'entrada creia absolutament necessari viure i morir a Jeru-

salem per a compartir la creu de Crist, fins que, en la maduresa espiritual, va entendre que també a Roma es podia participar d'aquesta creu, que allò important no era el lloc exterior on un s'està o viu, sinó la identificació interior, que és possible en qualsevol lloc i circumstància.

A partir d'aquesta breu exposició del procés espiritual del seguidor de Jesús tal com és presentat i proposat en els Exercicis, ja estem en condicions de mostrar unes característiques concretes sobre com es pot entendre i viure el «més» ignasià.

3. SENTIT ACTUAL DEL «MÉS» EN L'ESPIRITUALITAT IGNASIANA

Segurament és bo començar l'explicació del sentit actual del «més» en l'espiritualitat ignasiana recollint algunes de les dificultats i sospites que aquest concepte, o algunes de les seves interpretacions, presenten als cristians d'avui. A partir d'aquí, intentarem concretar unes condicions o característiques que han d'acompanyar sempre el «més» perquè respongui a la proposta ignasiana, i no a una altra cosa diferent.

3.1. Dificultats i sospites

En aquest moment de la nostra reflexió, no pretenem una anàlisi textual o històrica del «més» (tal com hem fet en el capítol anterior), sinó donar pistes per a una comprensió adequada. Això pot ser especialment útil per a aquells que busquen seguir Jesús fent-ho segons l'estil que proposa l'espiritualitat ignasiana, i també per a aquells que acompanyen d'altres en aquest camí.

Per a molts, el «més» segueix essent un concepte sota sospita o que suscita dificultats. Les sospites que hi recauen són de dos tipus: per una banda, hi ha unes que ens semblen raonables i que demanen reflexió sobre les seves cau-

ses i, si és possible, una certa resposta; per altra banda, ens trobem també amb unes altres, molt pròpies del nostre moment social i cultural, però que no donen tant de si per a la nostra reflexió per més actuals que siguin. Parlem primer d'aquest segon tipus de sospites, i així netejarem el terreny per a allò realment important.

Hi ha una sospita sobre el «més» que pot venir d'un tipus de cultura a la qual l'expressió li sembla «molt forta». És una sospita a la defensiva, d'una mentalitat fluixa, dèbil, a la qual el «més» i el «tot» incomoden i espanten perquè són expressions massa exigents, tant en l'àmbit del seguiment de Jesús com en molts altres aspectes

de la vida. Resulta llavors un lloc comú el recurs de qualificar el «més» com a voluntarisme, i amb la mala premsa que té el voluntarisme entre nosaltres, tema tancat.

Davant d'aquesta manera de pensar, és necessari afirmar amb sinceritat i sense embuts que sí, que l'espiritualitat ignasiana és una espiritualitat forta. Diem «una espiritualitat forta», no «una espiritualitat per als forts», que no és el mateix. És una espiritualitat que es pren seriosament el seguiment de Jesús, les possibilitats de la persona humana de créixer i avançar en aquest camí, i que no es conforma amb l'acceptació de la mediocritat; una espiritualitat que demana que la persona posi en joc tota la seva decisió i totes les seves possibilitats (les que siguin) en el quotidià de la seva vida, i una espiritualitat que creix en el procés i en el progrés de les persones, i que, per tant, no es resigna ni al conformisme ni a l'estancament.

Això no obstant, hi ha altres dificultats i sospites que el «més» suscita i que sí que mereixen atenció. Se les plantejgen persones que busquen sincerament seguir el Senyor, i també persones que acompanyen altres en aquest seguiment. Aquestes sospites ens demanen que hi reflexionem i que, en la mesura del possible, hi aportem una resposta. En fem esment d'unes quantes.

—¿No pot ser entès el «més» com una pressió o una exigència contínua i excessiva sobre les persones, una exigència que mai no es compleix del tot (perquè sempre és possible fer més i exigir més i perfeccionar més), que genera tensió i insatisfacció, i que fa del seguiment de

Jesús un repte inhumà i inabastable? Si és així, el «més» té més d'obstacle que d'ajuda per al creixement espiritual de la persona.

—¿No pot degenerar el «més» en una concepció de l'experiència cristiana com alguna cosa que només depèn de l'esforç de la persona mateixa i fer oblidar que «ens rebem» de Déu, que Ell ens va estimar primer? ¿No pot fer oblidar allò que l'experiència cristiana té de gratuïtat? Si és així, hi ha camp obert al voluntarisme i a actituds no gens evangèliques, com la prepotència, la supèrbia o el judici dels altres.

—¿No es pot arribar a confondre el «més» amb el simple èxit mundà en les empreses que es posen en marxa, amb la mera eficàcia en les accions que es duen a terme, de manera que d'això se'n derivi una selecció de persones, de mitjans, de llocs, amb criteris que assegurin l'èxit o la rendibilitat i que passin per damunt de criteris evangèlics?

—¿No pot orientar el «més» l'atenció a aquells o aquelles que humanament ofereixen més possibilitats de rendiment, de lluïment personal o d'èxit institucional i influència social, a costa d'una menor atenció a persones amb moltes menys possibilitats, però més necessitades o desatenses?

—¿No és contradictori el «més» amb aspectes molt significatius de la vida i de l'ensenyament de Jesús de Natzaret? Per citar-ne alguns: els seus llargs anys d'anonimat i silenci a Natzaret, els criteris amb els quals va elegir els seus apòstols,

la seva manera de valorar les persones...

Creiem que aquestes dificultats són honestes i que cal prendre-les seriosament. En efecte, determinades interpretacions i posades en pràctica del «més» ignasià han generat els efectes perversos que tals sospites denuncien: angoixa, a vegades inhumana, sobre les persones; protagonismes desmesurats i duresa de cor i de judici respecte d'aquells que es jutgen més dèbils o inferiors; carreres que busquen l'èxit personal i apostes institucionals que han oblidat els més necessitats; acumulació de mitjans; allunyament de criteris evangèlics i ignasians... És allò, i perdoneu la caricatura, d'afirmar-nos com a «mínima Companyia», però fent-ho inflats de mitjans humans i de supèrbia.

Totes aquestes realitats ens obliguen a precisar bé quins són el context i les condicions que identifiquen el «més» com el «més» evangèlic i ignasià; no com la voluntat o l'esforç per a l'autoafirmació personal o institucional, sinó com el desig i la gràcia de viure l'evangeli en la seva radicalitat.

Si us sembla, de moment deixarem sobre la taula aquestes dificultats per respondre-les més tard, després d'haver afirmat les notes més autèntiques del «més» ignasià.

3.2. El «més» ignasià neix i s'alimenta de l'agraïment

El «més» ignasià s'engendra i neix en l'experiència de ser estimat i s'alimenta de l'agraïment pels dons fruit d'aquest amor; neix i viu en l'experiència quotidiana del molt que la per-

sona ha rebut i cada dia rep de Déu. El «més» ignasià és expressió de la generositat d'aquell que se sent agraciat i afavorit, generositat que va creixent en la mesura que també creix i es fa més profunda la consciència de com i quant és estimat per Déu. Aquesta és la gran conversió progressiva de l'inicial «més» cavalleresc d'Ignasi (el de destacar i sobresortir per damunt d'altres cavallers), el «més» d'Amadís de Gaula o Tirant lo Blanc, al «més» de la maduresa espiritual.

En el nostre pas pel llibre dels Exercicis comprovem que aquesta vinculació entre el «més» i l'experiència de ser estimat és constant. El «més» de «Principi i fonament» està lligat a l'experiència de sentir-se criatura d'un Déu que ens ha donat i ens segueix donant el do més preuat i més fonamental: la vida. En la primera setmana, la pregunta sobre què més puc fer a la meua vida va vinculada a l'experiència d'un Crist que ha vingut «a morir pels meus pecats» [EE 53]. Ja hem analitzat des d'on brollen el «més» de la resposta a la crida i el «tot» de l'entrega final. En definitiva, el «més» ignasià neix en referència a una Altra Persona, no en la mirada a un mateix. Si el «més» neix d'un mateix i d'un projecte merament personal, no és l'ignasià. El «més» ignasià, és, per dir-ho d'alguna manera, un «més» donat, un «més» que forma part del regal de Déu.

És la gràcia de Déu la que posa en el cor de la persona el desig del «més», un gran desig, els «desigs així encesos en el Senyor nostre» [Const. 102] de què parla sant Ignasi a les Constitucions de la Companyia de Jesús referint-se a la persona que hi desitja entrar. Si

això és així, no és l'acompanyant qui ha d'«empènyer» l'acompanyat perquè segueixi endavant; la missió de l'acompanyant no és introduir artificialment un desig, sinó més aviat orientar, discernir i temperar els desigs de la persona acompanyada..., com va haver de fer aquell bon confessor de Manresa amb els desigs generosos però desenfocats de l'Ignasi dels primers temps després de la conversió [Auto. 25]. Toca a l'acompanyant ajudar la persona acompanyada a reconèixer els beneficis de Déu i educar-la en la gratitud.

Aquest és el sentit de l'anotació núm. 14, que en començar els Exercicis, dona sant Ignasi a la persona que els acompanya. «El qui imparteix els Exercicis, quan veu que el qui els rep va consolat i amb molt de fervor, ha de prevenir que no faci cap promesa ni vot inconsiderat i precipitat; i, com més conegui que és de temperament lleuger, més l'ha de prevenir i amonestar» [EE 14]. Per grans que siguin els desigs, la seva concreció sempre s'ha de discernir. Generositat i discerniment són companys de viatge inseparables en el plantejament de l'espiritualitat ignasiana. El discerniment no pretén «rebaixar» la generositat, sinó concretar-la d'una manera adequada a la persona del subjecte i a les circumstàncies que viu. El «més» plantejat i resolt al marge de les característiques de la persona o de les circumstàncies que viu pot portar a decisions enganyoses i nocives.

La constància i el progrés en el «més» són determinats per la consciència creixent de l'estimació de Déu, que és infinit, inesgotable, inabastable..., per nosaltres. El «més» no creix en quantitat, sinó en profunditat; no creix

en accions exteriors, sinó en compromís interior. I el seu punt culminant és, com hem vist més amunt, quan, en el moment de la maduresa espiritual, m'adono que «tot el que tinc i posseeixo», tot el que som i tenim, és do de Déu, i per això és «tot» el que posem a la seva disposició i ens comprometem definitivament amb Ell.

3.3. El «més» ignasià té horitzó i referència: Jesucrist

«[...] per desitjar semblar i imitar en alguna manera nostre Creador i Senyor Jesucrist [...]» [Const. 101]. Aquesta frase de les Constitucions de la Companyia de Jesús explicita clarament l'horitzó del «més» ignasià: la identificació més plena possible amb Jesús. Aquesta identificació, o més aviat caminar per assolir-la, és l'horitzó del «més» ignasià; no hi ha altre horitzó ni altra direcció. És la identificació que desitja qui estima. Jesucrist és el criteri i la referència que dona sentit.

Comprovem, d'altra banda, que Ignasi és conscient que el que és important és fer camí en aquesta direcció, més que no pas arribar: «en alguna manera». Aquesta és una expressió molt important, que no ens pot passar desapercebuda. El «més» ignasià és humil, i no orgullós, pretensions o superb, en allò que apareix com una de les tensions més boniques i profundes de l'espiritualitat ignasiana: la tensió entre magnanimitat i humilitat; la tensió que viu qui sent un desig molt gran i molt profund, però al mateix temps té consciència de les seves limitacions i de l'ajuda, el favor i la gràcia que necessita per a tirar endavant aquest desig.

Quan el desig del «més» s'atreveix a demanar injúries, vituperis, humiliacions i creu, «fent contra la seva pròpia sensualitat i contra el seu amor carnal i mundà» [EE 97], no és per un anhel antinatural i inhumà de patir, ni per a exhibir-se davant dels altres com una mena de faquir que s'empassa espases o s'estira en llits de claus, ni per a provar-se a si mateix fins a tocar els seus límits, ni com un kamikaze suïcida; és una altra cosa. Aquesta petició es fa des del desig de màxima plenitud en la identificació amorosa, des del coneixement que sense acceptació de la creu no és possible la plena identificació amb Jesús el Crucificat, i des de la consciència i l'acceptació que estimar el Senyor, i els amics del Senyor, que són els pobres i crucificats, comporta, com llegim en la famosa carta de la pobresa als jesuïtes de Pàdua, costos i conseqüències, «com el menjar, el vestir, el dormir malament i l'ésser menyspreat».¹ Tot això és el reflex ignasià d'allò tan evangèlic: «Si algú vol venir amb mi [...]» (Mt 16,24-26); reflex de la mateixa radicalitat que Jesús demana en l'evangeli als qui el volen seguir.

Quan mirem l'adverbi *més*, convé que parem atenció també en els verbs als quals sant Ignasi adjudica aquest adverbi: *estimar, servir, buscar* [la glòria de Déu]... No hi caben altres direccions que les que aquests verbs assenyalen. L'orientació és clara: que les nostres actituds i els nostres sentiments, la nostra vida i la nostra acció es vagin identificant més i més amb els

del Senyor Jesús. Allò que va en una altra direcció, i molt més si va en direcció contrària, no és el «més» ignasià, sinó una altra cosa.

Paradoxalment, i des d'aquest punt de vista, tenint en compte aquest horitzó, el «més» ignasià pot tendir al «menys» en termes de valoració humana i/o social. Perquè el «més» imitar Jesús ens porta a imitar el seu moviment kenòtic d'abaixament i amagament. No és un «més» d'adquisició, sinó de renúncia. Una vegada més, s'imposa la necessitat del discerniment. Més endavant en parlarem.

Notem, finalment, que així com el «més» ignasià neix fora del subjecte, era un do que Déu atorgava, també mira cap enfora del subjecte, cap a la persona de Jesús. Ni comença en un mateix ni acaba en un mateix. L'auto-centrament, el fet de sentir-se un mateix com el principi i la fi, no té res a veure amb el «més» ignasià. Per això, així com dèiem que l'acompanyant ha d'ajudar l'acompanyat a créixer en capacitat d'agraïment, ara podem dir que l'ha d'ajudar a créixer en capacitat de contemplació. La primera d'aquestes capacitats alimenta el desig; la segona l'orienta i el purifica.

3.4. El «més» ignasià demana una mediació imprescindible: el discerniment

El desig del «més» no és absolut; ha de ser discernit. Així com per a Ignasi la *caritas* ha de ser *discreta caritas*, una

1. Carta als pares i als germans de Pàdua, escrita per Polanco a petició de sant Ignasi, el 7 d'agost de 1547. A: *Obras de san Ignacio de Loyola*, BAC, 1991 (5a.), pàg. 821.

caritat discernida, el «més» ha de ser també un «més» discernit. Assenyalarem breument alguns àmbits d'aquest discerniment del «més», que també són condició necessària per a parlar d'un «més» ignasià. Canalitzar aquest discerniment del «més» és una tasca important de l'acompanyant:

—Cal distingir si allò que es desitja i es busca va, efectivament, en la línia de la voluntat de Déu per a la persona en aquest moment determinat i en les circumstàncies concretes de la seva vida. Ho indicava clarament la primera de les pregàries que hem analitzat al principi: «[...] jo vull i desitjo, i és la meua determinació deliberada, sempre que sigui en major servei i lloança vostra [...]» [EE 98]. No es tracta solament de discernir en general si alguna cosa és més o menys bona, sinó si això que és bo és el que Déu li demana a aquella persona concreta en un moment determinat.

—Cal examinar quines són les possibilitats reals de la persona en un moment determinat, tenint en compte totes les circumstàncies personals. El «més» ignasià és sempre el «més» possible, generós però possible. Aquesta és una altra tensió important que cal respectar dins de l'espiritualitat ignasiana: la tensió entre el «més» i el «possible». Una generositat impossible per a la persona, o que la forci, no és la generositat del «més»; un viure i un fer conformista, sense generositat, que no busqui créixer i millorar en la seva entrega i en la seva identificació amb el Senyor, tampoc no és el «més» ignasià.

No oblidem que el mateix Ignasi que parla del «més» és el que també diu al principi dels Exercicis que «no es donin a qui és inculte o de poca capacitat coses que no pugui suportar descansadament i aprofitar-se'n» [EE 18]. Aquest «inculte o de poca capacitat» no s'ha d'interpretar solament en el sentit físic o psicològic, sinó també en el de la maduresa espiritual de la persona. I es tracta que allò que la persona, en el seu desig de «més», assumeixi com a tasca o objectiu no li faci mal, sinó que li aprofiti.

—Cal discernir el «més» no en la lògica de la pròpia perfecció personal, sinó en la lògica de l'ajuda als altres, que és l'horitzó últim del seguidor de Jesús. No es tracta solament d'allò que veig com el millor «per a mi», o que a mi em deixa més content, o que em retorna millor imatge..., sinó d'allò que «més» possibilitats em dona d'ajudar els altres. I de nou el discerniment es fa necessari per a resoldre tensions que, sens dubte, es plantegen entre els desigs personals i les necessitats que el meu servei als altres planteja.

—I hem de preguntar-nos també per la neteja i l'honestetat amb què apliquem els mateixos criteris de discerniment. Perquè criteris de discerniment molt clars i molt nets poden ser llegits i aplicats de manera molt injusta o perversa.

Posarem un exemple d'això últim en una qüestió concreta que ha suscitat moltes polèmiques: el criteri apostòlic de prioritzar el treball amb els més influents, que podran després fer el bé

als altres. En primer lloc, *influents* no s'identifica, ni necessàriament ni universalment, amb *poderosos*, com indica el núm. 622 de les Constitucions. Però, en segon lloc i sobretot, es tracta de treballar amb ells perquè ajudin els altres; no per a aprofitar-nos nosaltres de la seva amistat o de la seva influència, o per a obtenir beneficis en favor nostre. Si és així, convertim el criteri de discerniment en coartada que justifica la nostra conducta inadequada. Dit d'una altra manera, el pervertim.

El «més» ignasià no és el «més» de l'amor propi, sinó el «més» de l'amor a Jesús i de la identificació amb les seves actituds i les seves prioritats. El «més» de l'amor propi és un «més» implaca-

ble, que mai no en té prou, i que trenca la persona en el seu esforç voluntarista. El «més» d'Ignasi és un «més» agraït, serè, discernit, sostingut per l'experiència de l'amor i que condueix a la radicalitat del servei, a la radicalitat evangèlica d'acabar servint els altres. Un servei i una radicalitat que sempre ens potencien com a persones i que són font d'alegria: l'alegria de l'evangeli.

En síntesi, el «més» ignasià és un «més» que parteix de l'agraïment, que té Jesucrist com a referència i horitzó, i que discerneix quin és el camí personal o institucional pel qual cal anar per a ser generosos en la resposta a l'amor de Déu i honestos i autèntics en el seguiment de Jesús.

4. REPONENT LES DIFICULTATS I SOSPITES

Podem ara tornar sobre les dificultats i sospites que hem esmentat més amunt i, vistes les característiques bàsiques de l'autèntic «més» ignasià, suggerir uns elements de resposta.

4.1. El «més» ignasià no és voluntarisme, sinó resposta agraïda

La consideració del «més» com la mera exaltació d'un esforç natural sobrehumà oblida la seva dimensió fonamental com a agraïment i resposta derivada de la consciència del «molt» que un rep i del «molt» que un és estimat. Aquesta consciència de ser estimat que és la fe converteix el «més» no solament en suportable, sinó en desitjat. Sense aquesta consciència viva del que un rep i del que un és estimat, el «més» es fa angoixant i odiós.

Pot ser esclaridora una anècdota personal que il·lustra gràficament aquesta qüestió. Quan jo era novici, durant les vacances d'estiu anàvem al

Pirineu. I, és clar, de tant en tant fèiem travesses per la muntanya. Al noviciat hi havia companys que havien format part d'un grup muntanyenc que tenia com a lema: «Més, més i més. Per Déu, per la Verge, per Espanya, més, més i més.» Doncs en aquestes marxes els companys del «més, més i més» es posaven al capdavant de l'expedició. Ja pot el lector imaginar les conseqüències d'una decisió així per a aquells que no havíem format part de cap moviment semblant, ni teníem el *carisma* de pujar muntanyes. Arribàvem esgotats, maleïem la muntanya i els muntanyencs, ens escapolíem sempre que podíem i ens juràvem que mai més, si no era per estricta obligació o obediència deguda, no pujaríem a una muntanya... Penso que la pedagogia

adequada no era portar-nos arrossegant pel Pirineu, sinó suscitar en nosaltres el desig, fer que ens il·lusionéssim amb la muntanya. Això ens hagués permès gaudir de la bellesa del Pirineu, en lloc de maleir pedres, vaques, mosques i tot el que trobàvem pel camí.

Traduint aquesta idea a un altre pla i a un altre llenguatge, es pot dir que educar i acompanyar en el «més» ignasià no és merament exigir, i exigir sense límit i sense discerniment, o demanar cada vegada coses més difícils, o fer ressaltar contínuament el que falta per a arribar... Es tracta, ni més ni menys, d'acompanyar i ajudar a «demanar coneixement intern del Senyor, que per mi s'ha fet home, per tal que més l'estimi i el segueixi» [EE 104]: ajudar a conèixer i estimar Crist, a sentir el seu afecte de manera que s'incrementi l'amor a Ell, i llavors seguir-lo més de prop. O del «coneixement intern de tant de bé rebut, per tal que jo, enterament reconegut, pugui en tot estimar i servir sa divina majestat» [EE 233]: ajudar i acompanyar en la consciència de tot allò que es rep per créixer en l'amor a qui tant ens dóna, i des d'allà augmentar l'entrega i el servei. És, en definitiva, reconèixer «enterament» què és el que fa possible estimar i servir «en tot».

4.2. El «més» ignasià no és fer «més», sinó fer més gratuïtament

Tampoc, i passem a una segona dificultat, en el «més» ignasià no es tracta de «fer cada vegada més coses». Primer, això no és possible: arriba un moment en què no se'n poden fer més, de coses; ja no n'hi caben més. I segon, i

més important, no sempre (o gairebé mai) fer més coses és el que més convé o el millor, perquè acostuma a passar llavors que es fan més coses, però amb menys qualitat o amb menys dedicació. Tampoc no es tracta de fer coses «més grans», sinó de fer aquelles que em són possibles per a ajudar «més» i millor els altres. O, formulat d'una altra manera, es tracta de fer les coses que calgui (grans o petites) amb el cor més gran possible, com si s'estigués fent el més gran. I de servir els més petits com si s'estigués servint els més grans. Evangeli pur...: «tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu» (Mt 25,40). Allò que feien, i com ho feien, Alonso Rodríguez, Francisco Gárate... o tants d'altres.

El desafiament del «més» ignasià en el camp del fer és (i ho expressem en paraules ignasianes) purificar cada vegada més la intenció amb què es fa allò que es fa; fer les coses més «netament», més evangèlicament; és a dir, buscant-me menys a mi mateix, o el meu profit, o el meu èxit, o el meu benefici, i buscant més «el pur servei» de Déu i els altres. Aquesta forma de «més» no solament no em tensa ni m'angoixa, sinó que em construeix i em fa més humà, perquè com més desinteressat sóc de mi mateix i com més entrada dono en la meva vida i en la meva acció als altres, més i millor persona sóc, i més a gust em trobo amb mi mateix.

El bon acompanyant i pedagog, humà i espiritual, proposa a la persona a la qual acompanya no el «més» en termes absoluts, ni tan sols allò que en teoria és «millor», sinó allò que en una

situació i en un moment determinats ajuda més aquesta persona concreta a créixer. I la saviesa de l'acompanyant, del mestre o del pedagog és encertar justament allò que aquella persona necessita en aquell moment i que més l'ajudarà. Es tracta d'ajudar a créixer; a vegades posant en tensió, és clar, però amb molta cura de no trencar; d'exigir, i no transigir amb qualsevol cosa, però d'exigir allò que és possible i que pot generar en la persona acompanyada il·lusió, autoestima, fe en un mateix, però no desànim. Ens apareix aquí també, amb tota la claredat, la importància del discerniment en el «més» ignasià.

I també ajudarà a viure sanament el «més», i a fer un bon discerniment, procurar que la persona percebi, entengui i valori el sentit d'allò que se li proposa i de l'esforç que se li demana. El «més» no és un «més» sense sentit o tancat sobre si mateix, sinó un «més» per alguna cosa i/o per a algú, un «més» amb sentit.

Quan parlem del «més», no parlem de perfecció, d'una perfecció que és impossible i incompatible amb la condició humana, sinó de generositat, d'una generositat «el més generosa possible» (i aquí valgui la redundància): generositat amb Déu i amb els altres per a entregar el millor que un és i té... Però el que realment té; no el que li agradaria tenir, o el que somnaria tenir, o el que algun dia pensa que tindrà i llavors entregarà (entre d'altres coses perquè aquell dia no acostuma a arribar mai).

En el «Preneu, Senyor, i rebeu», pregària que és model d'entrega i generositat, se li retorna al Senyor (perquè «vós m'ho donàreu [...]») «tota

la meua llibertat, la meua memòria, el meu enteniment i tota la meua voluntat, tot el que tinc i posseeixo» [EE 234]. Tot, sí; però el meu, el real, el que és. No allò somniat o desitjat, sinó allò real: la meua llibertat amb els seus «lligams», la meua memòria amb els seus «oblits», el meu enteniment amb les seves «foscors», la meua voluntat amb les seves «debilitats». És la força del Senyor la que actuarà malgrat tot això... i no sense això.

Significa això conformisme? No necessàriament. Ni ho significarà si estan en moviment l'amor, el desig, la voluntat d'ajudar... Això és el que cal mantenir actiu perquè no hi hagi conformisme. Perquè l'amor vol estimar més, i el desig vol servir millor, i la voluntat d'ajudar ens estimula a créixer com a persones... Convé que no caiguem en l'engany d'exigències «exterior», que acostumen a produir resultats a curt termini i abandonaments gairebé segurs... Valgui aquell exemple de la paret de goma: cedeix quan la pressiono, però així que em giro o deixo de pressionar, torna exactament a la posició anterior. El desig de superació ha de néixer de dins, i la pedagogia adequada no és pressionar des de fora (amb mètodes més o menys amables), sinó generar una dinàmica interior de superació.

4.3. El «més» ignasià és identificar-se «més» amb el Crist i els seus valors

El «més» ignasià es mou en la línia dels valors evangèlics, i no en la del poder, ni en el fet de tenir, consumir, gastar, lluir... Per expressar-ho amb

el llenguatge mateix de sant Ignasi als Exercicis, el «més» ignasià és el «més» del col·loqui de l'exercici de les Dues Banderes: «per més imitar-lo en elles» [EE 147]. Imitar «més», en què? «[...] de manera que siguin tres esglavons: el primer, pobresa contra riquesa; el segon, oprobi o menyspreu contra l'honor mundà; el tercer, humilitat contra supèrbia» [EE 146]. No podria ser d'altra manera en la proposta ignasiana, que té com a horitzó «admetre i desitjar amb totes les forces possibles tot el que Crist nostre Senyor ha estimat i abraçat» [Const. 101].

Quan es perd aquesta referència a Crist, i no en allò teòric sinó en el que és real, en la vida quotidiana, el «més» ignasià es pot desfigurar fins a pervertir-se i servir, fins i tot, d'argument per a acumular riquesa, poder, mitjans, títols, influència... sense límit i sense horitzó de servei. Així pot ser, i així ha estat, per desgràcia, més d'una vegada en la història de persones i institucions. Però el problema llavors no el tenim en el «més», sinó en l'oblit de la imitació de Crist; d'una «imitació» que no és tant «copiar», perquè les circumstàncies i les necessitats històriques són avui les que són, i diferents de les del temps de Jesús, sinó que es tracta de ser fidels a uns valors i el «més» fidels possible a aquests valors en el nostre món d'avui.

Novament ens trobem davant del repte del discerniment, tant en l'aspecte personal com en l'institucional. Els valors de Jesús i del seu evangeli són irrenunciables; hem de tenir el màxim desig de ser-hi fidels i coherents. I des d'aquestes dues premisses, cal concretar què hem de desitjar i fer amb totes les nostres forces possibles i què

és inadmissible, encara que potser la lògica del món, de les persones o de les institucions que ens envolten ens hi arrossegui. I com més gran sigui la pressió o la força de l'ambient o de les circumstàncies que ens envolten, més gran ha de ser la nostra seriositat i finesa espiritual en el discerniment, i més gran la nostra identificació personal amb la persona de Crist i amb els seus valors.

Paradoxalment, el «més» ignasià ens porta moltes vegades al «menys» segons els criteris socials o ambientals que prevalen; o a ser «menys» considerats o «menys» valorats, perquè tenim menys o presumim menys o renunciem a certs mitjans i maneres més orientats al lluïment que al servei. Llavors, de manera paradoxal, el «més» ignasià adquireix un caràcter profètic en una societat per a la qual «com més, millor». Perquè el nostre «més» es mou en paràmetres d'identificació amb Crist, o el que és el mateix: en paràmetres de servei. Un servei que ha de ser en pobresa i humilitat, encara que haguem de discernir amb tota honestat què signifiquen i què demanen la pobresa i la humilitat en les nostres circumstàncies i en allò que duem entre mans.

4.4. El «més» ignasià és prioritzar els «més» petits

En aquesta fidelitat als valors de Crist i al seu evangeli, s'inclou que el «més» ignasià significa prioritzar en el nostre servei els «més» necessitats, els qui més sofreixen, aquells que de manera més violenta pateixen les conseqüències de la injustícia personal o estruc-

tural del nostre món. O aquells que es troben més oblidats, més «descartats» per la nostra civilització, ja sia persones, grups socials o països.

Aquest és el punt de partida de sant Ignasi quan, en les Constitucions de la Companyia de Jesús, s'enumeren els criteris per a establir les prioritats apostòliques:

Per a encertar millor a l'hora d'enviar a una part o a una altra, tenint davant dels ulls com a regles per a redreçar-se el més gran servei diví i bé universal, sembla que s'ha d'escollir, en la vinya tan gran de Crist nostre Senyor, aquella part que té més necessitat, sia per manca d'operaris com per la misèria, la malaltia i el perill de condemnaçió dels qui hi viuen. [Const. 622]

Des d'aquest principi i prioritat, i per tant, des d'aquest criteri marc, figura, entre d'altres, una qüestió que també a vegades ha estat mal interpretada en la teoria i en la pràctica:

I com que el bé com més universal és més diví, aquelles persones i llocs que estiguin ben predisposats i que són causa que s'estengui el bé a molts altres que segueixen la seva autoritat o estan sota el seu govern, han de ser preferits. Així, l'ajuda espiritual que es fa a persones importants i públiques, sia seglars, com prínceps i senyors i magistrats o administradors de justícia, sia eclesiàstics o prelats, i la que es fa a persones assenyalades en lletres i autoritat, s'ha de tenir per més important, per la mateixa raó del bé millor com més universal. Per aquest motiu ha de

preferir-se l'ajuda que es fa a persones importants, sia a les Índies, o ciutats principals o a universitats, on acostumen a anar-hi més persones que, ajudades, podran ser operaris per a ajudar d'altres [...]. [Const. 622]

Es tracta, doncs, de prioritzar persones que poden multiplicar el bé que ells reben a partir del seu lloc social o de la seva preparació intel·lectual, i de prioritzar llocs on es pot arribar a més persones. I tot això amb una finalitat: «que, ajudades, podran ser operaris per a ajudar d'altres». Òbviament, el compliment efectiu d'aquesta finalitat es converteix en criteri de discerniment per a avaluar accions i presències apostòliques.

Es tracta de fer-se present en persones i en llocs o estructures on es pugui ser més eficaç en el treball per la justícia i a favor dels que tenen més necessitat. No podem ser ingenus, ni la història ens ho permet: tenir més mitjans és tenir més possibilitats, però també és tenir més temptacions que aquestes possibilitats acabin revertint en benefici propi. Per això, i parlant un cop més del «més» ignasià, la proximitat afectiva i efectiva a Crist i als seus criteris serà determinant. I el discerniment, una necessitat ineludible. Un discerniment que és personal, per a descobrir quins són el nostre lloc i la nostra manera de servir els més necessitats, i un discerniment que és institucional, per a veure de quina manera una institució, del tipus que sigui, es posa efectiva-ment, amb totes les seves possibilitats, al servei dels més necessitats.

5. UN EXEMPLE CONCRET DE COM INTERPRETAR EL «MÉS»: CARACTERÍSTIQUES DE L'EDUCACIÓ DE LA COMPANYIA DE JESÚS (1986)

Volem finalitzar aquestes reflexions sobre el «més» ignasià presentant un exemple concret que n'actualitza la interpretació. És un document oficial de la Companyia (per tant, un text d'autoritat) adreçat a un àmbit concret, important i universal, com és el de l'educació, i que pot resultar d'interès per a molts dels nostres lectors. Com que el document no és de fàcil accés, hem transcrit només alguns paràgrafs, concretament els números 107, 108, 109, 110 i 111.

La traducció primera que aquest text fa del «més» és la de l'«excel·lència» en l'acció formativa.

En l'educació de la Companyia, el criteri d'excel·lència s'aplica a totes les tasques de la vida de l'escola: la intenció és el desenvolupament més complet possible de totes les dimensions de la persona, unit al desenvolupament d'un sentit dels valors i d'un compromís al servei dels altres, que atorga prioritat a les necessitats dels pobres i està disposat a sacrificar el propi interès en bé de la promoció de la justícia. (107)

L'excel·lència, de la mateixa manera que la resta de criteris ignasiàns, està determinada per les «circumstàncies de llocs i persones». [...] Buscar el «més» és, per tant, proporcionar el tipus i nivell d'educació [...] que millor respon a les necessitats de la regió en què l'escola està situada. (108)

«Més» no implica una comparació amb altres ni una mesura de progrés en relació amb un nivell absolut. Més aviat és fruit del desenvolupament més complet possible de les capacitats individuals de cada persona en cada etapa de la seva

vida [...] i la motivació per a posar a disposició del servei als altres aquestes qualitats desenvolupades. (109)

Una intenció tradicional de l'educació de la Companyia ha estat formar «líders»: homes i dones que assumeixen posicions responsables en la societat, mitjançant les quals exerceixen un influx positiu en altres. Aquest objectiu ha conduït, a vegades, a excessos que han de ser corregits. Hagi estat quin hagi estat el significat d'aquesta idea en el passat, la meta de l'educació de la Companyia en la comprensió actual de la visió ignasiana del món no consisteix a preparar una elit socioeconòmica, sinó més aviat a educar líders per al servei. (110)

[...] La decisió de seguir Crist, presa per amor, condueix a un desig de fer

cada vegada «més», i ens capacita per a convertir-nos en agents multiplicadors. [...] (111)

Sense cap mena de dubte, qui ens hagi llegit fins aquí trobarà en aquests paràgrafs el ressò de moltes de les afirmacions i les reflexions que hem anat fent sobre el «més» ignasià en aquest quadern. I al mateix temps, descobrirà en aquestes paraules un bon exemple de com es pot aplicar i viure el «més» en els àmbits concrets de la vida quotidiana.

L'amor a Crist com a font i alimentació, el discerniment com a criteri d'aplicació i el servei com a horitzó són els elements que donen el marc adequat per a la comprensió veritable del «més» ignasià.

«Ajudar», amb aquest verb, Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.

Sota aquest lema de servei i senzillesa, l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) Col·lecció «Ajudar»

70. P. TRIGO. Pere Claver, esclau dels esclaus - 71. J. GLÉNISSON. Una interpretació contemporània dels Exercicis de sant Ignasi - 72. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (3) - 73. J. MENACHO. «Per què aparegui la divinitat que treballa en nosaltres» - 74. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (4) - 75. C. MARCET. Ignasi de Loiola: un itinerari vital - 76. P. ARRUPE. Homes i dones per als altres - 77. I. ESPINA CEPEDA. Exercicis ignasians acompanyats per santa Teresa - 78. D. MOLLÀ. El «més» ignasià: tòpics, sospites, deformacions i veritat

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismeijusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si vostè desitja rebre'ls, demani'ls a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismeijusticia.net

cristianismeijusticia

cijusticia

fespinal89

www.cristianismeijusticia.net/eides